

Operacija "Oluja"

Stubičar, Robert

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:142:349852>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-02**



FILOZOFSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)



Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku
Filozofski fakultet Osijek
Dvopredmetni preddiplomski sveučilišni studij Njemačkog jezika i književnosti i
Povijesti

Robert Stubičar

Vojno-redarstvena operacija „Oluja”

Završni rad

Mentorica: doc. dr. sc. Slađana Josipović Batorek

Osijek, 2018. godine

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet Osijek

Odsjek za povijest

Dvopredmetni preddiplomski sveučilišni studij Njemačkog jezika i književnosti i
Povijesti

Robert Stubičar

Vojno-redarstvena operacija „Oluja”

Završni rad

Znanstveno područje Humanističke znanosti, Znanstveno polje Povijest,
Znanstvena grana hrvatska i svjetska moderna i suvremena povijest

Mentorica: doc. dr. sc. Slađana Josipović Batorek

Osijek, 2018. godine

Sažetak

Okupacija dijelova područja Republike Hrvatske provedena je s namjerom njihova odcjepljenja od Republike Hrvatske i integriranju tih područja Republici Srbiji, poslije Saveznoj Republici Jugoslaviji (Srbiji i Crnoj Gori). Odcjepljenje okupiranih dijelova Republike Hrvatske namjeravalo se provesti stvaranjem protuustavne tvorevine na tom području takozvane Republike Srpske Krajine koju nije priznala nijedna država niti su joj ikada priznate kvalitete suverene države u smislu međunarodnog prava. Kroz završni rad dat ću presjek političkih i vojnih aktivnosti u Republici Hrvatskoj koje su prethodile operaciji „Oluja”. Kroz planiranje i pripremu operacije „Oluja” pojasniti ću koje su to akcije i operacije prethodile operaciji na prostoru Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine. U završnom radu opisao sam i stanje u Krajini te dao detaljan pregled postrojbi Hrvatske vojske po Zbornim područjima i jedinicama Specijalne policije MUP-a RH s prikazanim odnosom snaga u ljudstvu i tehnici za provedbu operacije „Oluja”. Opisana je sama provedba operacije „Oluja” kroz njeno trajanje u vremenu od četiri dana. Kroz prikazane gubitke na hrvatskoj i srpskoj strani, ulogu Hrvatskog ratnog zrakoplovstva i protuzračne obrane na kraju završnog rada navedena su iskustva i pouke te reakcije iz svijeta na provedenu operaciju „Oluja”. Oslobodilačka vojno-redarstvena operacija „Oluja” bila je ostvarenje sna hrvatskoga naroda, a posebno hrvatskih branitelja. Nakon briljantno provedene operacije „Oluja” više nije postojala takozvana Republika Srpska Krajina, nije je više postojala vojska Republike Srpske Krajine niti je više postojalo njihovo političko vodstvo, a Republika Hrvatska je nakon pet godina vratila 18% pobunjenog i okupiranog područja u ustavno-pravni poredak i teritorijalni sustav.

Ključne riječi: vojno-redarstvena operacija „Oluja”, Republika Hrvatska, Republika Srpska Krajina, snage, oslobađanje

Sadržaj

Sažetak	3
Uvod	5
1. Političke i vojne aktivnosti koje su prethodile vojno-redarstvenoj operaciji „Oluja”	6
2. Provedba vojno-redarstvene operacije „Oluja”	9
2.1. Planiranje i priprema vojno-redarstvene operacije „Oluja”	9
2.2. Krajina pred vojno-redarstvenu operaciju „Oluja”	11
2.3. Snage za provedbu vojno-redarstvene operacije „Oluja”	12
2.4. Snage vojske takozvane Republike Srpske Krajine.....	15
2.5. Odnos snaga u borbenoj i neborbenoj tehnici i ljudstvu tijekom vojno-redarstvene operacije „Oluja”	16
2.6. Vojno-redarstvena operacija „Oluja” – prvi dan, 4. kolovoz 1995.....	16
2.7. Vojno-redarstvena operacija „Oluja” – drugi dan, 5. kolovoz 1995.	18
2.8. Vojno-redarstvena operacija „Oluja” – treći dan, 6. kolovoz 1995.	18
2.9. Vojno-redarstvena operacija „Oluja” – četvrti dan, 7. kolovoz 1995. predaja 21. Kordunskog korpusa.....	19
3. Uloga Hrvatskog ratnog zrakoplovstva i protuzračne obrane (HRZ i PZO) u vojno-redarstvenoj operaciji „Oluja”	21
4. Iskustava i pouke iz provedene vojno-redarstvene operacije „Oluja”	23
5. Reakcije iz svijeta na vojno-redarstvenu operaciju „Oluja”	24
6. Zaključak	25
7. Literatura	26

Uvod

Vojno-redarstvena operacija „Oluja” je jedna od najznačajnijih bitaka u povijesti samostalne Republike Hrvatske kojom je slomljena oružana pobuna Srba u Hrvatskoj. Ona je nesumnjivo najpoznatija operacija Hrvatske vojske. „Oluja” u hrvatskom narodu je pojam pobjede i simbol uspješnog završetka višegodišnjeg rata u Hrvatskoj. Značila je i kraj petogodišnje frustracije koja je bila najopipljivija na blokadi prometnica i gospodarskom životarenju Dalmacije. U Bosni i Hercegovini operacija „Oluja” je bila najava raspleta koji je doista brzo došao, a koja je najupečatljivija na svršetku više od četiri godine duge agonije bihačkog džepa što joj daje važnu humanitarnu značajku.

Vojno-redarstvena operacija „Oluja” počela je u 05,00 sati 4. kolovoza 1995.godine, a završila je u 18,00 sati 7. kolovoza 1995.godine.

Cilj ovog završnog rada pod nazivom Vojno-redarstvena operacija „Oluja” je prikazati sve aspekte koji su se događali prije provedbe operacije, sam tijekom operacije kao i reakcije nakon provedbe operacije.

Ovaj završni rad je napisan kroz pet poglavlja te je u izradi istoga korištena stručna literatura, stručni članci, predavanja te podatci sa web stranica.

Tako se u prvom poglavlju razmatraju političke i vojne aktivnosti koje su prethodile vojno-redarstvenoj operaciji „Oluja”.

U drugom poglavlju opisuje provedbu vojno-redarstvene operacije „Oluja” i to kroz planiranje i pripremu vojno-redarstvene operacije „Oluja”, stanje u Krajini, snage za provedbu vojno-redarstvene operacije „Oluja”, snage vojske takozvane Republike Srpske Krajine, odnos snaga u tehnici i ljudstvu, provedbu vojno-redarstvene operacije „Oluja” po danima te gubitke u ljudstvu.

U trećem poglavlju prikazana je uloga Hrvatskog ratnog zrakoplovstva i protuzračne obrane u vojno-redarstvenoj operaciji „Oluja”.

Iskustva i pouke iz provedene vojno-redarstvene operacije „Oluja” za buduće naraštaje vojnika opisana su u četvrtom poglavlju.

U petom poglavlju citiran je dio reakcija uglednih političara iz cijelog svijeta na provedbu vojno redarstvene operacije „Oluja”.

U zaključku se navode sve ključne činjenice utvrđene u završnom radu u uspostavi slobodne i suverene Republike Hrvatske.

1. Političke i vojne aktivnosti koje su prethodile vojno-redarstvenoj operaciji „Oluja”

U kolovozu 1995. godine navršilo se pet godina od 17. kolovoza 1990. godine kada je u Kninu započela pobuna Srba u Hrvatskoj nakon prvih provedenih demokratskih izbora u Hrvatskoj te je krajem 1991. godine dovela do stvaranja takozvane Republike Srpske Krajine (RSK)¹. Odluka za provedbu vojno-redarstvene operacije „Oluja” Hrvatske vojske i redarstvenih snaga treba se promatrati kroz prizmu širih vojnopolitičkih događaja koji su joj prethodili. Da bi mogli uopće provesti akciju „Oluja” kako bi oslobodili okupirano područje, potrebno je bilo stvoriti i određene preduvjete.

Vojno-redarstvena operacija „Oluja” provedena je na središnjem dijelu teritorija Republike Hrvatske koji je bio okupiran i istrnut iz nadzora legalnih tijela Republike Hrvatske te nazvan Republikom Srpskom Krajinom. Takozvanu RSK činile su tri teritorijalne cjeline i to: prva je bila u istočnoj Slavoniji, Baranji i Srijemu, druga u zapadnoj Slavoniji, a treća koja je površinom bila najveća na području uz državnu granicu Hrvatske i Bosne i Hercegovine od Jasenovca do Benkovca i Knina, odnosno do državne granice na Dinari. Pobunjeni Srbi nadzirali su teritorij od 17 028 km² (oko 20% teritorija Republike Hrvatske). Protuustavno stvorenu na okupiranim dijelovima Republike Hrvatske takozvanu RSK nije priznala niti jedna država, niti su joj ikada priznate kvalitete suverene države u smislu međunarodnog prava. Tijekom postojanja RSK nije se ustrojila u državu sa svim zadovoljavajućim razinama vojne, gospodarske i društvene snage i stabilnosti³. Vojno-redarstvena operacija „Oluja” planirana je i provedena u skladu s doktrinarnim rješenjima u Hrvatskoj vojsci. Sinkronizirano su upotrijebljeni svi instrumenti nacionalne moći i to politički, diplomatski, informacijski, gospodarski i vojni.

Može se reći da je operacija „Oluja” provedena iz slijedećih razloga:

- radi četverogodišnje okupacije većeg dijela hrvatskog teritorija,
- radi ugroženosti Bihaća koji je bio pred samim padom te mogućnosti da se takozvana Republika Srpska i takozvana Republika Srpska Krajina spoje što Republika Hrvatska nije mogla dopustiti zbog strateških i geopolitičkih razloga,
- radi neuspješne primjene mandata UNPROFOR⁴-a (United Nations Protection Forces, (Zaštitne snage Ujedinjenih naroda), osnovane 21. veljače 1992. godine Rezolucijom Vijeća sigurnosti broj 743, a raspuštene 31. ožujka 1995. godine ustrojen je UNCRO)),

¹ Reneo Lukić, Sabrina P. Ramet, Konrad Clewing, *Hrvatska od osamostaljenja Rat, politika, društvo, vanjski odnosi*, Golden marketing-Tehnička knjiga, Zagreb, 2013., str. 91

² Davor Marijan, *Oluja*, Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata, Zagreb, 2009., str. 36

³ R., Lukić, S.P., Ramet, K., Clewing, *Hrvatska od osamostaljenja Rat, politika, društvo, vanjski odnosi*, str. 92

⁴ D., Marijan, *Oluja*, str. 51

UNPROFOR služi jednom od osnovnih ciljeva UN-a: održati međunarodni mir i sigurnost, kasnije UNCRO⁵-a (United Nations Confidence Restoration Operation in Croatia, (Operacija Ujedinjenih naroda za obnovu povjerenja u Hrvatskoj), naziv je za mirovnu operaciju Ujedinjenih naroda u Hrvatskoj, mirovna operacija osnovana je 31. ožujka 1995. godine Rezolucijom Vijeća sigurnosti broj 981 kao slijednica UNPROFOR-a),

- radi pogrešne usmjerenosti mirovnog procesa i stalnog popuštanja Međunarodne zajednice prema beogradskim vlastima koje stoje iza okupacije hrvatskog teritorija,
- radi neuspješnih četverogodišnjih pregovora s pobunjenim Srbima koji nisu prihvaćali mirni povratak okupiranog hrvatskog teritorija u državopravni sustav RH.

Istovremeno dok su trajale vojne pripreme za „Oluju” trajala je i diplomatska „Oluja”⁶. Predsjednik Republike Hrvatske dr. Franjo Tuđman nakon konzultacija s vojnim i političkim vrhom pisao je državicima utjecajnih zapadnih država obavijestivši ih o namjeri pokretanja vojne akcije za oslobađanje okupiranih teritorija. Budući da se humanitarna situacija iz dana u dan sve više pogoršavala, a mirno rješenje kojim bi se okupirani hrvatski teritorij vratio u državopravni sustav RH sve više udaljilo, predsjednik RH dr. Franjo Tuđman uz jednoglasnu odluku VONS-a (Vijeće za obranu i nacionalnu sigurnost) donio je sljedeću odluku: akcijom vojnih i redarstvenih snaga koja će započeti ujutro spriječiti nastavak okupacije okupiranih teritorija iz kojih se provodi agresija prema zaštićenoj zoni Bihać. Konačna odluka o operaciji „Oluja” donesena je na sastanku VONS-a koji je održan 3. kolovoza 1995. godine⁷. Vojno-redarstvena akcija će biti usmjerena prema paravojnim pobunjeničkima srpskim snagama koje su prema rezoluciji Vijeća sigurnosti i svim međunarodnim planovima već odavno trebale biti razoružane. Pismo istog sadržaja hrvatski predsjednik dr. Franjo Tuđman istog je dana i uputio američkom predsjedniku Billu Clintonu⁸.

Od dolaska i razmještanja UNPROFOR-a, kasnije UNCRO-a u Republici Hrvatskoj su vođeni intenzivni politički pregovori o uključivanju RSK – područja pod nadzorom pobunjenih Srba u pravni sustav Republike Hrvatske. Pregovori su donijeli mali pomak s kojim hrvatsko vodstvo nije moglo biti zadovoljno.

U kasnu jesen 1994. ratna događanja u BiH, posebno sudbina Bihaća u kojem je okruženi 5. korpus ABiH bio u vrlo teškom položaju i pod stalnim pritiskom vojnih snaga hrvatskih i bosansko-hercegovačkih Srba, pogodovala su Republici Hrvatskoj da se angažira oko pružanja pomoći okruženom gradu koji su Ujedinjeni narodi proglasili zonom sigurnosti⁹. Za Republiku

⁵ D., Marijan, *Oluja*, str. 51

⁶ Ante Gugo, *Oluja koju nismo mogli izbjeći*, Večernji list d.o.o., Zagreb, 2015., str. 300

⁷ Isto, str. 300

⁸ Isto, str. 301

⁹ D., Marijan, *Oluja*, str. 43

Hrvatsku je održanje Bihaća bilo važno jer je onemogućavalo potpuni dodir vojske pobunjenih hrvatskih Srba (Srpske vojske Krajine) i Vojske Republike Srpske (VRS). U slučaju gašenja tog džepa obje srpske vojske dobile bi dio snaga koje su se mogle angažirati na drugim dijelovima ratišta što bi znatno otežalo položaj Republike Hrvatske ali i nesrpskih dijelova BiH.

2. Provedba vojno-redarstvene operacije „Oluja”

2.1. Planiranje i priprema vojno-redarstvene operacije „Oluja”

Planiranje vojno-redarstvene operacije „Oluja” provodilo se za sav okupiran teritorij Republike Hrvatske po zbornim područjima¹⁰. Nadležnosti zbornoga područja jesu vojno-teritorijalne (mobilizacija ljudi i materijalnih sredstava, novačenje, rad pozadinskih službi u potpori manevarskih snaga koje provode borbena djelovanja), ali i zapovjedno-operativne s obzirom na teritorijalno pripadajuće postrojbe i to sagledavajući kompletnu situaciju na terenu, stanje neprijateljskih snaga (ljudstva, materijalnih sredstava i borbene tehnike) te situaciju u Bosni i Hercegovini. Za potrebe provedbe operacije „Oluja” ustrojena su sljedeća zborna područja: ZP Bjelovar, ZP Zagreb, ZP Karlovac, ZP Gospić i ZP Split¹¹. Planovi za operaciju „Oluja” su stalno dopunjavani i usavršavani od 1992. do 1994. godine u ovisnosti od stanja na terenu.¹² Konačni plan provedbe vojno-redarstvene operacije „Oluja” izrađen je i usuglašen nekoliko dana prije početka operacije „Oluja”.



Slika 1¹³. Plan napada 9. Gardijske brigade HV „Vukovi” na ličkom dijelu bojišta

¹⁰<http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=67000> Zborno područje je naziv za dio državnog teritorija Republike Hrvatske na kojem su vojne postrojbe, ustanove i službe objedinjene pod jedinstvenim zapovjedništvom.

¹¹D., Marijan, *Oluja*, str. 63

¹²A., Gugo, *Oluja koju nismo mogli izbjeći*, str. 293

¹³A., Gugo, *Oluja koju nismo mogli izbjeći*, str. 376

Vojno-redarstvenoj operaciji „Oluja” prethodile su slijedeće akcije i operacije¹⁴:

- akcija „ZIMA 94”¹⁵ koja je provedena na području Bosne i Hercegovine u vremenu od 29. studenoga do 24. prosinca 1994. godine da bi se zaustavio prodor srpskih postrojbi u Bihać te za stvaranje povoljnog strategijskog prostora za oslobađanje okupiranih dijelova RH i BiH. Srpske postrojbe su poražene na Dinari i oslobođen je teritorij od 200 km². Veći dio Livanjskog polja sada je bio pod nadzorom HV-a i HVO-a (Hrvatsko vijeće obrane),
- jednodnevna akcija „SKOK-1”¹⁶ provedena je 7. travnja 1995. godine, kada su srpske postrojbe ponovno poražene na Dinari. Oslobođeno je dodatnih 75 km², a hrvatske su se snage proširile bočno, prema zapadnoj strani (hrvatske snage ovladale su područjem Crvene grede i Zelenim brdom te zauzeli povoljnije položaje na Dinari). Uspješnom provedbom ove akcije postignuta je stabilnija sigurnost postrojbi na Dinari, a posebno sigurnost Livanjskog polja,
- vojno-redarstvena operacija „Bljesak”¹⁷ Hrvatske vojske i specijalne policije Republike Hrvatske koja je počela je 1. svibnja 1995. godine kada su hrvatske vojne i redarstvene snage munjevitom akcijom oslobodile okupirana područja zapadne Slavonije. U vremenu od trideset jednog sata oslobođeno je oko 500 km² teritorija koje je okupirao srpski agresor i uspostavljen je nadzor nad autocestom Zagreb-Lipovac. Vojno-redarstvena operacija „Bljesak” bila je u vojnom smislu nastavak uspješne vojne operacije „OTKOS-10” iz prosinca 1991. godine kada je oslobođen veći dio zapadne Slavonije,
- u vremenu od 4. do 11. lipnja 1995. godine na Dinari je izvedena akcija „SKOK-2”¹⁸. Istom je oslobođen dodatni prostor od 450 km² te je pod nadzor stavljeno cijelo Livanjsko polje. Od tog trenutka se mogla nadzirati i Cetinska dolina kao i dio Glamočkog polja te put Glamoč-Bosansko Grahovo,
- akcijom „LJETO-95”¹⁹ koja se provela na prostoru Bosne i Hercegovine u vremenu od 25. do 30. srpnja 1995. godine oslobođeni su Bosansko Grahovo i Glamoč te šira područja, ukupno oko 1600 km². Srpske postrojbe su u sjevernoj Dalmaciji dovedene u poluokruženje, sa samo dva moguća izlaska prema Bosni i Hercegovini. Provedbom ove akcije stvoreni su preduvjeti za oslobađanje Knina, sjeverne Dalmacije i Like.

¹⁴ Ante Nazor, *Specijalna policija MUP-a RH u oslobodilačkoj operaciji „Oluja“ 1995.*, Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata, Zagreb, 2008., str.101

¹⁵ D., Marijan, *Oluja*, str. 46

¹⁶ Isto, str.47

¹⁷ Zdenko Radelić, Davor Marijan, Nikica Barić, Albert Bing, Dražen Živić, *Stvaranje hrvatske države i Domovinski rat*, Školska knjiga, Zagreb, 2006., str.171

¹⁸ D., Marijan, *Oluja*, str. 48

¹⁹ Isto, str.54

Prve zapovijedi načelnika Glavnog stožera Hrvatske vojske kojima je propisano operativno podređivanje pridodanih snaga zapovjedništvima zbornih područja potpisane su 30. lipnja 1995. godine. Postrojbe su dovedene u područje razmještaja odakle će se angažirati na glavnim i pomoćnim smjerovima napada. Dana 30. srpnja 1995. godine prekinuti su godišnji odmori i svi ostali dopusti pripadnicima Hrvatske vojske te su se žurno morali vratiti na svoja radna mjesta u postrojbe. Posljednja izmjena u planovima za provedbu operacije „Oluja” je provedena dana 2. kolovoza 1995. godine kada je ZP Bjelovar uključeno u napadni dio operacije „Oluja” iako je bilo u prvim planovima namijenjeno za osiguranje i obranu državne granice.

Načelnik Glavnog stožera HV-a stožerni general Zvonimir Červenko zapovjedio je ustrojavanje Stožernog operativnog centra (SOC)²⁰ dana 2. kolovoza 1995. godine u Glavnom stožeru HV-a koji je imao zadaće prikupljanja, obrade i analize podataka sa terena i vođenja postrojbi i zapovjedništva u borbenim operacijama na operativnoj strateškoj razini. Isti je bio podijeljen u dvije skupine i to u skupinu kojom je zapovijedao general bojnik Pavao Miljavac i skupinu kojom je zapovijedao general bojnik Vinko Vrbanac.

Dana 3. kolovoza 1995. godine postrojbe Hrvatske ratne mornarice²¹ (HRM) primile su zapovijed načelnika Glavnog stožera HV-a za početak provedbe pomorske obrane Republike Hrvatske s težištem na protubrodskoj, protupodmorničkoj, protuminskoj borbi i protudiverzantskoj i protuzrakoplovnoj obrani. Vojnoj policiji dodijeljene su zadaće iz njenog područja djelovanja, a novinarima (domaćim i stranim) je zabranjen pristup u područje odgovornosti postrojbi Hrvatske vojske. Svim pripadnicima postrojbi zabranjeno je davati bilo kakve izjave bez suglasnosti Političke uprave MORH (Ministarstvo obrane Republike Hrvatske). U 21,15 sati dana 3. kolovoza 1995.²² godine načelnik Glavnog stožera HV-a zapovjedio je spremnost za napad svim snagama ZP Bjelovar, ZP Zagreb, ZP Karlovac, ZP Gospić, ZP Split i specijalnim postrojbama MUP-a RH, a postrojbama ZP Osijek, Južnog bojišta i HRM-a spremnost za obranu 4. kolovoza 1995. godine u 03,00 sati. Zračne snage hrvatskog zrakoplovstva dobile su zapovijed za spremnost za napad 4. kolovoza 1995. godine u 05,00 sati.

2.2. Krajina pred vojno-redarstvenu operaciju „Oluja”

Napad hrvatskih snaga pobunjene Srbe nije mogao iznenaditi jer su već ranije bili obaviješteni o operaciji koju priprema Republika Hrvatska. Ratno stanje na cjelokupnom području

²⁰ Isto, str.62

²¹ D., Marijan, *Oluja*, str. 62

²² Isto, str. 63

takozvane RSK proglašeno je 28. srpnja 1995. godine²³. Tada već u tom vremenu zabilježeni su slučajevi iseljavanja stanovništva s okupiranih hrvatskih područja prema Srbiji. Osim vojske takozvane RSK za napad hrvatskih snaga pripremale su se i civilne strukture takozvane RSK. Republički štab civilne zaštite je 2. kolovoza 1995. godine zapovjedio evakuaciju materijalnih dobara, arhiva, pokretnih kulturnih dobara i novčanih sredstava. Dan prije početka operacije „Oluja” obavještajne strukture pobunjenih Srba su predviđale napad hrvatskih snaga na dijelove okupiranog područja ali ne i na cjelokupan prostor takozvane RSK. Također sličnog mišljenja bili su i u Glavnom štabu vojske bosanskohercegovačkih Srba s tim da su oni očekivali nastavak napada hrvatskih snaga prema Drvaru i Mrkonjić Gradu, a potom s duboko osiguranim zaleđem napad na Knin i ostatak RSK.

2.3. Snage za provedbu vojno-redarstvene operacije „Oluja”

Za provedbu vojno-redarstvene operacije „Oluja” ustrojene, obučene i opremljene su postrojbe u zbornim područjima ZP Bjelovar, ZP Zagreb, ZP Karlovac, ZP Gospić, ZP Split te specijalne postrojbe MUP-a RH.

Zborno područje Bjelovar²⁴ – zapovjednik general bojnik Luka Đanko. Glavni smjer angažiranja postrojbi ZP Bjelovar u napadnoj operaciji bili su: Jasenovac-Dubica. Pod operativnim zapovijedanjem ZP Bjelovar bile su sljedeće postrojbe Hrvatske vojske: 104. brigada HV, 105. brigada HV, 24. Domobranska pukovnija, 52. Domobranska pukovnija, 121. Domobranska pukovnija, 125. Domobranska pukovnija, 59. satnija Vojne policije, 505. satnija ABKO, 265. Izvidničko-diverzantska satnija, 34. Inženjerijska bojna, 13. Protuoklopno topničko raketni divizion, 312. Logistička brigada i Dom zapovjedništva. Istureno zapovjedno mjesto ZP Bjelovar bilo je u Novskoj.

Zborno područje Zagreb²⁵ – zapovjednik general bojnik Ivan Basarac. Od 5. kolovoza 1995. godine zapovjednik snaga na Banovini je general pukovnik Petar Stipetić. Smjerovi angažiranja postrojbi ZP Zagreb u napadnoj operaciji bili su: Sisak-Petrinja-Glina i Sunja-Kostajnica-Zrinska Gora. Pod operativnim zapovijedanjem ZP Zagreb bile su sljedeće postrojbe Hrvatske vojske: 2. Gardijska brigada, 57. Brigada Marijan Celjak, 151. Brigada HV, 153. Brigada HV, 12. Domobranska pukovnija, 17. Domobranska pukovnija, 20. Domobranska pukovnija, 101.

²³ Isto, str. 57

²⁴ Rajko Rakić, Branko Dubravica, (2009)., *Kratak pregled vojnih djelovanja u Domovinskom ratu 1991.–1995.* Zagreb: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Oružane snage RH: Hrvatsko vojno učilište Petar Zrinski, str. 262

²⁵ R. Rakić, B. Dubravica, *Kratak pregled vojnih djelovanja u Domovinskom ratu 1991.–1995.*, str.264

Domobranska pukovnija, 103. Domobranska pukovnija, 15. Protuoklopno topničko raketna brigada, 67. Bojna Vojne policije, 202. Topničko raketna brigada PZO, 252. Satnija veze.

Zborno područje Karlovac²⁶ – zapovjednik general bojnik Miljenko Crnjac. Smjerovi angažiranja postrojbi ZP Karlovac u napadnoj operaciji bili su: Josipdol-Slunj i Karlovac-Vojnić-Petrova Gora. Pod operativnim zapovijedanjem ZP Karlovac bile su slijedeće postrojbe Hrvatske vojske: 1. Gardijska brigada Tigrovi priključila se ZP Karlovcu 6. kolovoza 1995. godine, 104. Brigada HV, 14. Domobranska pukovnija, 110. Domobranska pukovnija, 137. Domobranska pukovnija, 143. Domobranska pukovnija, 70. Satnija vojne policije.

Zborno područje Gospić²⁷ – zapovjednik stožerni brigadir Mirko Norac. Smjerovi angažiranja postrojbi ZP Gospić u napadnoj operaciji bili su: Lička Jasenica-Saborsko-Plitvička Jezera-Ličko Petrovo Selo, Gospić-Korenica i Gospić-Udbina. Pod operativnim zapovijedanjem ZP Gospić bile su slijedeće postrojbe Hrvatske vojske: 1. Gardijska brigada Tigrovi, 9. Gardijska brigada Vukovi, 111. Pješačka brigada, 119. Brigada HV, 150. Brigada HV, 8. Domobranska pukovnija, 118. Domobranska pukovnija, 128. Domobranska pukovnija, 133. Domobranska pukovnija, 138. Domobranska pukovnija, 154. Domobranska pukovnija, 71. Bojna Vojne policije, 253. Samostalna satnija veze.

Zborno područje Split²⁸ – zapovjednik general bojnik Ante Gotovina. Smjerovi angažiranja postrojbi ZP Split u napadnoj operaciji bili su: Crvena zemlja-Knin, Sinj-Knin, Šibenik-Drniš-Knin, Zadar-Benkovac i Obrovac-Žegar-Ervenik. Pod operativnim zapovijedanjem ZP Split bile su slijedeće postrojbe Hrvatske vojske: 4. Gardijska brigada Pauci, 7. Gardijska brigada Pume, 2. bojna 9. Gardijske brigade Vukovi, 112. Brigada HV, 113. Brigada HV, 144. Brigada HV, 6. Domobranska pukovnija, 7. Domobranska pukovnija, 15. Domobranska pukovnija, 126. Domobranska pukovnija, 134. Domobranska pukovnija, 142. Domobranska pukovnija, 1. Hrvatski gardijski zbor, 204. Topničko raketna brigada PZO, 20. Topnički divizijun, 11. Protuoklopno topnički raketni divizijun, Odred brodova Hrvatske ratne mornarice (za prevoženje morem u Velebitskom kanalu na ruti Ražanac-Starigrad), 40. Inženjerijska bojna, 72. Bojna vojne policije, 264. Izvidničko diverzantska satnija, 254. Satnija veze, 467. Bitnica PZO. Pod operativnim zapovijedanjem ZP Split nalazile su se i slijedeće hrvatske postrojbe na teritoriju Bosne i Hercegovine na liniji od Grahova do Kupreških vrata: 81. Gardijska bojna HV, 1. Gardijska brigada Hrvatskog vijeća obrane, 2. Gardijska brigada Hrvatskog vijeća obrane, 3. Gardijska

²⁶ D., Marijan, *Oluja*, str. 90

²⁷ Isto, str. 81

²⁸ D., Marijan, *Oluja*, str. 67

brigada Hrvatskog vijeća obrane i Specijalne postrojbe Ministarstva unutarnjih poslova Bosne i Hercegovine.

Specijalne postrojbe Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske²⁹ na području Velebita – zapovjednik general pukovnik Mladen Markač. Specijalne postrojbe Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske osiguravale su spoj između ZP Gospić i ZP Split. Bile su izravno podređene Načelniku Glavnog stožera Hrvatske vojske te su brojale 3 100 pripadnika. Smjerovi angažiranja specijalnih postrojbi na Velebitu u napadnoj operaciji bili su: Sveti Rok-Počitelj-Medak, Sveti Rok-Lovinac i Sveti Rok-Gračac (Otrić).

Ukupne snage Hrvatske vojske i specijalne policije MUP-a RH koje su bile angažirane u napadnim operacijama (130 000) i obrambenim operacijama (60 000) su 190 000 vojnika, 350 tenkova, 13 helikoptera, 25 zrakoplova te oko 810 topničkog oruđa i 1000 minobacača.

Osiguranje operacije „Oluja” bila je zadaća **ZP Osijek** kodnog naziva Feniks³⁰. Gotovo sve snage ZP Osijek s oko 60 000 vojnika bilo je u spremnosti za provedbu obrambenih operacija. Zborno područje Osijek – zapovjednik general pukovnik Đuro Dečak. Cilj obrambenih operacija ZP Osijek bio je onemogućiti prodor srpskih snaga na pravcu Šid-Županja i Ernestinovo-Čepin, te stvoriti uvjete za prelazak u protuofenzivu na pravcu Borinačka kosa-Bobotski kanal-Trpinja.

Pod operativnim zapovijedanjem ZP Osijek bile su slijedeće postrojbe Hrvatske vojske: 3. Gardijska brigada Kune, 5. Gardijska brigada Sokolovi, 106. Brigada HV, 108. Brigada HV, 122. Brigada HV, 127. Brigada HV, 132. Brigada HV, 5. Domobranska pukovnija, 9. Domobranska pukovnija, 10. Domobranska pukovnija, 107. Domobranska pukovnija, 109. Domobranska pukovnija, 131. Domobranska pukovnija, 136. Domobranska pukovnija te su bile angažirane u dva pojasa obrane. ZP Osijek bile su pridodane slijedeće postrojbe: iz ZP Bjelovar bila je pridodana 105. Brigada HV, pridodani su dijelovi podstožernih postrojbi Glavnog stožera Hrvatske vojske i to 16. Topničko-raketne brigade, 15. Protuoklopne topničko-raketne brigade, 33. Inženjerijske brigade, 50. Bojne ABKO i dio eskadrile protuoklopnih borbenih helikoptera Mi-24.

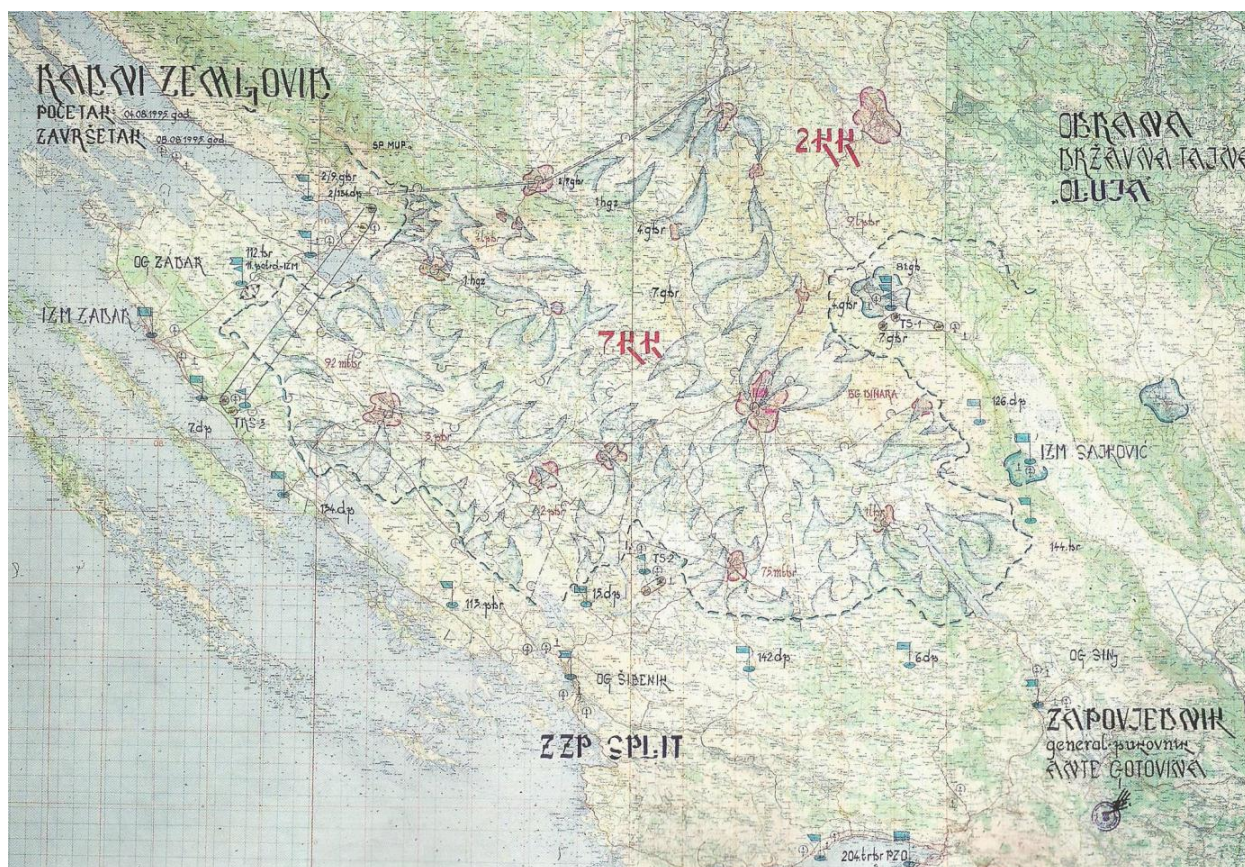
Osiguranje operacije „Oluja” bila je zadaća snaga **Južnog bojišta** kodnog naziva Maestral³¹. Gotovo sve snage Južnog bojišta bile su na prvoj crti obrane u preventivnoj spremnosti za provedbu obrambenih operacija prema Hercegovačkom korpusu VRS i snagama Vojske Jugoslavije.

²⁹ A. Nazor, *Specijalna policija MUP-a RH u oslobodilačkoj operaciji „Oluja“ 1995.*, str.134

³⁰ Z. Radelić, D. Marijan, N. Barić, A. Bing, D. Živić, *Stvaranje hrvatske države i Domovinski rat*, str.178

³¹ Z. Radelić, D. Marijan, N. Barić, A. Bing, D. Živić, *Stvaranje hrvatske države i Domovinski rat*, str.178

Južno bojište - zapovjednik general bojnik Živko Budimir. Pod operativnim zapovijedanjem Južnog bojišta bile su slijedeće postrojbe Hrvatske vojske i dio snaga jedinica Specijalne policije MUP-a RH: 114. Brigada HV, 115. Brigada HV, 163. Brigada HV, 116. Domobranska pukovnija, 156. Domobranska pukovnija, 1. Domobranska bojna Dubrovnik, mješoviti odredi mornaričkog pješništva Korčula, Brač, Hvar, 16. Topnički divizijun, 39. Inženjerijska bojna, 415. Pokretna bitnica obalnog topništva, snage Specijalne policije MUP-a RH, dio borbene eskadrile MIG-21 (dva komada) i dio eskadrile protuoklopnih borbenih helikoptera Mi-24 (dva komada u Splitu).



Slika 2³². Radni zemljovid provedbe operacije „Oluja” ZP Split

2.4. Snage vojske takozvane Republike Srpske Krajine

Vojna sila pobunjenih hrvatskih Srba – vojska Republike Srpske krajine³³ bila je organizirana u četiri korpusa i to u: 21. kordunski korpus, 39. banijski korpus, 15. lički korpus i 7. sjeverno-dalmatinski korpus ukupne veličine 40 000 vojnika, 270 tenkova, 5 helikoptera, 16 zrakoplova te oko 385 topničkog oruđa i minobacača. Pod operativnim zapovijedanjem korpusa bile su organizirane slijedeće postrojbe: 11 pješačkih brigada, četiri motorizirane brigade, tri lake brigade,

³² A., Gugo, *Oluja koju nismo mogli izbjeći*, str. 377

³³ R. Rakić, B. Dubravica, *Kratak pregled vojnih djelovanja u Domovinskom ratu 1991.–1995.*, str. 261

oklopna brigada, specijalna brigada, samostalni pješački bataljun, dva odreda, granični odred, izvidničko-diverzantski odred, mješoviti artiljerijski puk, mješoviti protuoklopni artiljerijski puk, laki artiljerijsko-raketni puk PZO-a, dva mješovita artiljerijska divizijuna, dva mješovita protuoklopna artiljerijska divizijuna, inženjerijski bataljun, pet pozadinskih baza i ratno zrakoplovstvo s protuzračnom obranom.

Na temelju dostupnih saznanja u vojsci Republike Srpske krajine narušen je moral vojnika, nedostatan je broj vojnika za dužinu bojišnice, u vojnom pogledu ne mijenja doktrinu ratovanja koju je usvojila od ex JNA, očekuje pomoć od vojske Republike Srpske (snage srpskih pobunjenika u BiH) te ustrojava operativno manevarsku grupu (Slunj) za borbenu uporabu i manevar prema ugroženim smjerovima.

2.5. Odnos snaga u borbenoj i neborbenoj tehnici i ljudstvu tijekom vojno-redarstvene operacije „Oluja”

U skladu s dostupnim izvorima koji su djelomično različiti u brojčanim pokazateljima snaga i sredstava vojske Republike Srpske krajine u nastavku je prikazan odnos snaga u tehnici i ljudstvu između Hrvatske vojske i vojske Republike Srpske krajine u Tablici 1.

Tablica 1. Odnos snaga u borbenoj i neborbenoj tehnici i ljudstvu

SREDSTVA/LJUDSTVO	VRSK	UKUPNO HV	ODNOS SNAGA
Tenkovi	270	350	1:1,3
Borbena vozila pješaštva (BVP)	120	150	1:1,25
Avioni	12 - 16	20 - 25	1:1,56
Helikopteri	5	13	1:2,6
Motorna vozila	1100 - 1500	2500	1:1,9
Topništvo	385	2000	1:4,7
Protuzračna obrana (PZO)	295 - 340	200	1,5:1
Vojnika	40.000	200.000	1:5

2.6. Vojno-redarstvena operacija „Oluja” – prvi dan, 4. kolovoz 1995.

Pred početak vojno-redarstvene operacije „Oluja” snage UNCRO obaviještene su preko časnika za vezu da operacija „Oluja” počinje. Vojno-redarstvena operacija „Oluja” počela je 4. kolovoza 1995. godine u 05,00 sati³⁴. Po provedenoj topničkoj-raketnoj pripremi napada po

³⁴ Z. Radelić, D. Marijan, N. Barić, A. Bing, D. Živić, *Stvaranje hrvatske države i Domovinski rat*, str.178

prednjoj crti i dubini srpskog rasporeda, borbenog djelovanja zrakoplovstva na njihova središta veze, zapovjedna mjesta i skladišta naoružanja i streljiva, postrojbe Hrvatske vojske i jedinice Specijalne policije Republike Hrvatske krenule su u napad duž cijele crte bojišnice. U prvim satima nakon napada predsjednik RH dr. Franjo Tuđman uputio je poruku hrvatskim građanima srpske nacionalnosti. Pripadnike srpske paravojske pozvao je da predaju oružje, uz jamstvo da će im biti udijeljena amnestija prema hrvatskim zakonima. Svi oni koji nisu djelatno sudjelovali u pobuni pozvani su da ostanu kod svojih kuća i bez straha dočekaju hrvatsku vlast.

Dana 4. kolovoza 1995. godine u 05,00 sati predsjednik Republike Hrvatske uputio je putem medija proglas lokalnom stanovništvu na okupiranim područjima gdje poziva hrvatske građane srpske nacionalnosti, koji nisu aktivno sudjelovali u pobuni, da ostanu kod svojih kuća i dočekaju hrvatsku vlast.³⁵

Prvog dana operacije „Oluja” napadnuti su svi položaji neprijatelja na prvoj crti obrane. Od hrvatskih snaga u prvoj fazi³⁶ operacije „Oluja” zahtijevao se brz prodor u raspored srpskih snaga i onesposobljavanje njihovih topničko-raketnih sustava kako bi se spriječilo razaranje industrijskih kapaciteta i gradova koji su im bili u dometu sustava te uništenje centara veze kako bi se kod neprijatelja izazvala panika. U drugoj fazi³⁷ operacije „Oluja” planirano je širenje klinova koji su probili prvu crtu obrane, uvođenje novih svježih snaga (postrojbi) i nastavak napada prema državnoj granici s Bosnom i Hercegovinom. U ovoj fazi planirano je cijepanje srpskih snaga, presijecanje dijela prometnica koje su služile za manevar i snabdijevanje, nakon čega slijedi završni dio operacije „Oluja”, a to je uništenje zaostalih snaga i osiguranje državne granice. Već prvog dana provedbe operacije „Oluja” na glavnim pravcima napada hrvatskih snaga probijena je prva crta neprijateljske obrane na tridesetak mjesta u dubinu od 5 do 15 kilometara. Postignut je značajan uspjeh na glavnim smjerovima napada koji vode prema Kninu, s istočne i sjeverne strane (s Dinare) i s južne strane iz smjera Miljevaca. Tempo napada hrvatskih snaga bio je tako silovit da neprijatelj nije uspio uspostaviti značajniji otpor te se njegova obrana pretvorila u niz nepovezanih i slabo usklađenih obrambenih akcija. Na dijelu bojišnice na Velebitu uz određene poteškoće u proboju neprijateljske obrane poradi jake utvrđenosti neprijateljskih snaga i iznimno teško prohodnog terena postignut je planirani uspjeh, zauzeti su povoljniji položaji na zemljištu i ostvareni uvjeti za daljnji uspješan napad hrvatskih snaga. Oslobođena je Hrvatska Dubica. Hrvatske snage (2.gardijska brigada) zaustavljene su pred Petrinjom³⁸ gdje je neprijatelj pružio

³⁵ A., Gugo, *Oluja koju nismo mogli izbjeći*, str.301

³⁶ Z. Radelić, D. Marijan, N. Barić, A. Bing, D. Živić, *Stvaranje hrvatske države i Domovinski rat*, str.177

³⁷ Isto, str. 177

³⁸ Isto, str 179

žestok otpor. Stvoreni su uvjeti da se naredni dan provede odlučan napad na grad Knin. Poduzete su mjere za sprječavanje bilo kakvih pokušaja osвете ili kriminalnih radnji prema stanovništvu i njihovoj imovini na okupiranom području.

2.7. Vojno-redarstvena operacija „Oluja” – drugi dan, 5. kolovoz 1995.

Budući da su u napadnim operacijama prvog dana operacije „Oluja” ostvareni planirani učinci napada te je uočen sve slabiji otpor neprijatelja odlučeno je da 4. i 7. gardijska brigada budu glavne snage za oslobađanje grada Knina. Napad je počeo u rano jutarnjim satima, u 05,00 sati, a završio je oslobađanjem grada Knina i ulaskom prvih pripadnika 7. Gardijske brigade u grad Knin³⁹ oko 10,00 sati. Ulaskom hrvatskih postrojbi u grad Knin i podizanjem hrvatske zastave na kninskoj tvrđavi (hrvatsku zastavu podigli su pripadnici 7. Gardijske brigade-pume i to izvidnici iz zapovjedne satnije 2. bojne) simbolično i stvarno je nestala takozvana Republika Srpska Krajina. Probijajući koridor preko Primišlja i Rakovice hrvatske su se snage spojile kod sela Tržačka Raštela sa snagama Petog korpusa Armije BiH čime je nakon 1201 dana deblokiran Bihać i ispunjen jedan od ciljeva operacije „Oluja”.

Oslobađanjem grada Knina naše postrojbe dobile su dodatnu motivaciju za energičnijim napadima duž cijele crte bojišnice te su nastavljeni napadi na svim smjerovima napada. Neprijatelj više nije bio u stanju organizirano i učinkovito nastaviti s borbenim djelovanjima. Osim oslobođenja grada Knina oslobođen je i grad Gračac. Hrvatske snage su se reorganizirale, snage su pregrupirane, uvedene su odmorne postrojbe te je nastavljen napad na grad Petrinju. U napadu na grad Petrinju hrvatske snage pretrpjele su značajne gubitke⁴⁰ (2. Gardijska brigada) te su joj u pomoć stigle jedinice Specijalne policije MUP-a RH. Nastavljeno je s napadima na svim ostalim smjerovima napada. Zbog neuspjeha hrvatskih snaga na smjeru napada na grad Petrinju, zastoja u napadu, velikih gubitaka u ljudstvu i tehnici Vrhovni zapovjednik Oružanih snaga i predsjednik Republike Hrvatske dr. Franjo Tuđman donio je zapovijed kojom je imenovao general pukovnika Petra Stipetića zapovjednikom Sjevernog sektora bojišta koji je angažirao snage iz pričuve i manevrom hrvatskih postrojbi uspostavio učinkovito zapovijedanje.

2.8. Vojno-redarstvena operacija „Oluja” – treći dan, 6. kolovoz 1995.

Hrvatske snage nastavile su jednakim tempom napad duž cijele crte bojišnice kao i prethodnog dana. Najteže stanje na bojištu bilo je na smjeru napada prema gradu Petrinji gdje su

³⁹ A., Gugo, *Oluja koju nismo mogli izbjeći*, str.340

⁴⁰ Z. Radelić, D. Marijan, N. Barić, A. Bing, D. Živić, *Stvaranje hrvatske države i Domovinski rat*, str.179

hrvatske postrojbe pod novim zapovijedanjem energičnim napadom uspjele slomiti, razbiti i uništiti neprijateljske snage te osloboditi grad Petrinju⁴¹. Sve postrojbe ostvarile su planirane zadaće na svim smjerovima napada te su uz grad Petrinju oslobodile i Kostajnicu, Glinu, Plitvička jezera, Slunj, Benkovac i Kistanje. Nakon oslobođenja grada Petrinje i povlačenja 36. Korpusa vojske Republike Srpske Krajine (Banijski) prema Dvoru na Uni nastavak borbenih djelovanja na Banovini sveo se na pregled oslobođenog terena i utvrđivanja obrane. Komadant 5. Korpusa Armije BiH general Atif Dudaković i zapovjednik 1. Gardijske brigade Tigrovi general bojnik Marijan Mareković rukovali su se na mostu preko rijeke Korane, čime su se snage Armije BiH spojile sa Hrvatskom vojskom⁴², a tadašnji Bihaćki okrug je službeno deblokiran.

2.9. Vojno-redarstvena operacija „Oluja” – četvrti dan, 7. kolovoz 1995. predaja 21. Kordunskog korpusa

Hrvatske snage nastavile su s napadnim operacijama na svim smjerovima napada posebno na Kordunu i u Lici te nailaze na sve manji otpor neprijatelja. Vojska Republike Srpske s aerodroma u Banjoj Luci napada zrakoplovima⁴³ Kutinu, Viroviticu, Požegu i Županju. Dolazi do prekida borbenih djelovanja na Banovini u skladu s dogovorom međunarodne zajednice i Vlade RH. Budući da se neprijateljska strana nije pridržavala dogovora o prekidu vatre te zavlačila pregovore o predaji 21. Kordunskog korpusa Načelnik GS HV-a izdao je zapovijed za nastavak napada postrojbama ZP Zagreb s ciljem razbijanja i progona neprijateljskih snaga prema granici s BiH. Radi povlačenja prema istoku 21. Kordunskog korpusa ne bi li izbjegao zarobljavanje, hrvatske snage ZP Karlovac i 1. Gardijska brigada Tigrovi provele su tijekom dana koncentričan napad na 21. Kordunski korpus kako bi onemogućile izvlačenje u BiH. Oslobođena je Udbina, Gornji i Donji Lapac te su spojene hrvatske snage s 5. Korpusom Armije BiH na prostoru Plješivice i postrojbe ZP Gospić izbile su na državnu granicu s BiH.

Dokument „Sporazum o predaji 21. Kordunskog korpusa” potpisao je predstavnik srpske strane zapovjednik 21. Kordunskog korpusa pukovnik Čedo Bulat, uz supotpise Toše Pajića, koji je obnašao dužnost ministra u samoproglašenoj Republici Srpskoj Krajini i zapovjednika 11. Brigade 21. Kordunskog korpusa potpukovnika Dragana Kovačića. S hrvatske strane dokument su potpisali predstavnici Hrvatske vojske general pukovnik Petar Stipetić, brigadir Vlado Hodalj i poručnik Miroslav Vidović u Gornjem Viduševcu kraj Gline. U ulozi svjedoka „Sporazuma o

⁴¹ A., Gugo, *Oluja koju nismo mogli izbjeći*, str.356

⁴² Z. Radelić, D. Marijan, N. Barić, A. Bing, D. Živić, *Stvaranje hrvatske države i Domovinski rat*, str.182

⁴³ A., Gugo, *Oluja koju nismo mogli izbjeći*, str.357

predaji 21. Kordunskog korpusa” potpisao se zapovjednik UNCRO-a za sektor Sjever pukovnik Col Mokrents. Čin potpisa sporazuma o predaji 21. Kordunskog korpusa prikazan je na Slici 3.⁴⁴

Ministar obrane Gojko Šušak 08. kolovoza 1995. godine obratio se hrvatskoj javnosti i objavio da je vojno-redarstvena operacija „Oluja” završena 7. kolovoza 1995. godine u 18,00 sati⁴⁵.



Slika 3. Predaja 21. kordunskog korpusa

U vojno-redarstvenoj operaciji „Oluja” ukupni hrvatski vojni gubitci⁴⁶ bili su: 196 poginulih, 1 100 ranjenih (teže ranjenih 572 i lakše ranjenih 528), 3 zarobljena i 15 nestalih vojnika, ukupno 1314 vojnika.

Gubitci vojske Republike Srpske krajine⁴⁷ bili su znatno veći. Na temelju hrvatskih podataka, do 21. kolovoza 1995. godine asanirano je i uredno sahranjeno 560 poginulih vojnika vojske Republike Srpske krajine.

⁴⁴ D., Marijan, *Oluja*, str. 113

⁴⁵ A., Gugo, *Oluja koju nismo mogli izbjeći*, str.368

⁴⁶ D., Marijan, *Oluja*, str. 137

⁴⁷ Isto, str. 368

3. Uloga Hrvatskog ratnog zrakoplovstva i protuzračne obrane (HRZ i PZO) u vojno-redarstvenoj operaciji „Oluja”

Temeljna zadaća HRZ i PZO⁴⁸ bila je: zrakoplovna paljbena potpora snaga kopnene vojske, izviđanje zemljišta i obrambenih položaja neprijatelja iz zračnog prostora, prevoženje zračnim putem – radi manevra kopnenih snaga i evakuacija ranjenika. Obrambeni dio zadaće bila je zaštita prostora Zagreb – Karlovac – Sisak – Kutina. HRZ i PZO je prvi put sudjelovao s cjelokupnim ljudskim i materijalnim resursima, a bojno je djelovao s cijelog teritorija Republike Hrvatske. U sklopu priprema, letačke posade su se posebno pripremale za letenje na malim visinama i u brišućem letu.

Pod izravnim zapovijedanjem Zapovjedništva HRZ i PZO nalazile su se slijedeće postrojbe: 91. Zrakoplovna baza Pleso, 92. Zrakoplovna baza Pula, 94. Zrakoplovna baza Lučko, 95. Zrakoplovna baza Divulje i Brigada zračnog motrenja i navođenja (ZMIN). Tijekom pripreme i provedbe operacije „Oluja”, uz redovan sustav zapovijedanja, ustrojena su i dva izdvojena zapovjedna mjesta (IZM) i to IZM Livno za djelovanja iz pravca jug i IZM u zrakoplovnoj bazi Pleso za djelovanja iz pravca sjever.

U Zborno područje Zagreb, Zborno područje Karlovac i Zborno područje Gospić raspoređeni su časnici za vezu HRZ i PZO sa zadaćom koordinacije i navođenja zrakoplova i helikoptera tijekom davanja zračne potpore našim kopnenim snagama.

Tijekom pripreme operacije „Oluja” postrojbe HRZ i PZO provodile su slijedeće zadaće:

- zrakoplovno tehnička služba provodila je redovna i izvanredna održavanja zrakoplova i zrakoplovne opreme (na helikopterima provedeno 199 takvih pregleda)
- postrojbe ZMIN neprekidno su pratile zračni prostor i osiguravale protok informacija o stanju u zračnom prostoru.

Postrojbe ZMIN ustrojene u brigadu ZMIN bile su raspoređene na trinaest (13) postaja na području Republike Hrvatske radi praćenja stanja u zračnom prostoru. Postrojbe protuzračne obrane nisu bile pod izravnim zapovijedanjem zapovjedništva HRZ i PZO nego su bile preko zapovjedništava zbornih područja raspoređene za zaštitu pojedinih objekata težišno na pravcu Zagreb-Karlovac-Sisak-Kutina.

U 05,00 sati 04. kolovoza 1995. godine poletio je prvi dvojac MiG-21⁴⁹ sa zračne luke Pleso na provedbu prve borbene zadaće, čime je započela operacija „Oluja”. Napali su neprijateljsko

⁴⁸ Z. Radelić, D. Marijan, N. Barić, A. Bing, D. Živić, *Stvaranje hrvatske države i Domovinski rat*, str.184

⁴⁹ <https://vojnepovijest.vecernji.hr/vojna-povijest/hrvatsko-ratno-zrakoplovstvo-u-olujni-sva-djelovanja-protiv-srpske-vojske-krajine-1995-958718>

radio-relejno čvorište Čelavac, radio-relejno čvorište Magarčevac i zapovjedno mjesto brigade u selu Bunić. Onesposobljavanjem ili uništenjem zapovjednog mjesta i središta veze stvorena je taktička i operativna nadmoć Hrvatske vojske. Po završetku planskih djelovanja borbenih zrakoplova po unaprijed određenim ciljevima na zemlji, postrojbe kopnene vojske imale su stalnu potporu borbenih zrakoplova koji su djelovali po pozivu zapovjednika zbornih područja tijekom provedbe operacije „Oluja”.

U završnim djelovanjima tijekom provedbe operacije „Oluja”, borbeni zrakoplovi HRZ i PZO djelovali su isključivo po pozivu kao i u službi zaštite cjelokupnog područja Republike Hrvatske.

U operaciji „Oluja” HRZ i PZO sudjelovalo je sa svim raspoloživim ispravnim sredstvima i to: sedamnaest (17) borbenih zrakoplova ustrojenih u tri lovačke eskadrile, pet (5) borbenih helikoptera Mi24 ustrojenih u eskadrilu borbenih helikoptera, devet (9) transportnih helikoptera Mi8 ustrojenih u eskadrilu transportnih helikoptera, četiri (4) transportna zrakoplova An2 ustrojenih u eskadrilu transportnih zrakoplova te jednim transportnim zrakoplovom An2 i borbenim helikopterom Mi24 za protuelektronsko djelovanje.

Za vrijeme trajanja operacije „Oluja” provedeno je oko dvjesto pedeset (250) borbenih letova.

Tijekom operacije „Oluja” uspješno se bojno djelovalo po planiranim objektima (glavnim centrima veze i zapovjednim mjestima srpskih postrojbi). U daljnjem tijeku operacije HRZ i PZO je djelovao prema planu i po pozivu, pa je obavio veći broj borbenih letova. Za zadaću protuzračne obrane izvršeno je veći broj letova bez bojnog djelovanja te izviđanje za potrebe letova zrakoplova i helikoptera. U svrhu prevoženja vojnika i raznog vojnog tereta korištena je eskadrila transportnih helikoptera.

Unatoč velikom naprezanju ljudstva i materijalnih resursa za vrijeme trajanja operacije „Oluja”, HRZ i PZO nije imao poginulih pripadnika⁵⁰.

⁵⁰ D., Marijan, *Oluja*, str. 121

4. Iskustava i pouke iz provedene vojno-redarstvene operacije „Oluja”

Na temelju provedenih analiza vezanih za pripremu, organizaciju i provedbu operacije „Oluja” proizašla su trajna pozitivna iskustva i pouke za buduće vojne naraštaje u Oružanim snagama Republike Hrvatske kako slijedi:

- Optimalno su angažirane hrvatske snage i pravilno su izabrani smjerovi napada hrvatskih snaga.
- Izbjegnuto je razaranje i direktni napadi na gradove i veća naseljena mjesta na okupiranom teritoriju.
- U vremenskom smislu operacija je provedena brzo i munjevito.
- Koordinirana je uporaba svih grana Oružanih Snaga Republike Hrvatske s Ministarstvom unutarnjih poslova Republike Hrvatske.
- Tijekom provedbe operacije izvršen je obilazak utvrđenih točaka obrane neprijatelja poradi smanjenja ljudskih gubitaka i okruženje džepova neprijateljskih snaga.
- Hrvatske snage bile su dobro upoznate s ustrojem i jačinom neprijatelja te njegovom doktrinom ratovanja.
- Operacija je planirana, organizirana i vođena po koncepciji modernog vođenja združenih operacija.
- Provedena je diplomatska priprema i obavijest UN o provedbi operacije.
- Spajanjem s 5. Korpusom Armije BiH ostvaren je cilj - deblokada Bihaća.
- Oslobođanjem Knina kao simbola oružane pobune ostvaren je strateško-politički cilj.

Navedena iskustva i pouke proizašle iz operacije „Oluja” primjenjuju se i u izobrazbi polaznika vojnih škola svih razina školovanja za potrebe Oružanih snaga Republike Hrvatske. Isto tako obuka pojedinca, zapovjednika i postrojbi da se bore i pobjede u borbi koristi stečena iskustva iz pobjedničkih operacija provedenih u Domovinskom ratu.

5. Reakcije iz svijeta na vojno-redarstvenu operaciju „Oluja”

Reakcije iz svijeta na provedbu vojno-redarstvene operacije „Oluja” bile su pozitivne. Navodim samo dio reakcija⁵¹ uglednih političara iz cijelog svijeta nakon provedene operacije „Oluja”.

- Razumijem hrvatske akcije. Čekali su četiri godine da Ujedinjeni narodi integriraju njihova područja, a Ujedinjeni narodi su podbacili kao i u Bosni. (američki senator Bob Dole, 5. kolovoza 1995.)
- Hrvatska akcija za oslobađanje okupiranih teritorija je ponovno uspostavila ravnotežu u Bosni i Hercegovini. (američki predsjednik Bill Clinton, 7. kolovoza 1995.)
- Smatram da se prvi put poslije mnogo mjeseci javlja mogućnost da se pregovorima dođe do mirovnoga sporazuma. (ministar obrane SAD-a William Perry, 8. kolovoza 1995.)
- Intenzivni napor kroz više od tri godine za provođenje hrvatskog suvereniteta na ovom području putem pregovora su propali zbog beskompromisnoga stajališta krajinskih Srba. (glavni tajnik Ministarstva vanjskih poslova Republike Austrije Thomas Klestil)
- Hrvatska je ostavila dovoljno vremena međunarodnoj zajednici da sukob razriješi pregovorima. Hrvatska se legalno odlučila za ofenzivu i ne može se uspoređivati s divljim vojskama Radovana Karadžića. (češki predsjednik Vaclav Havel)
- Velika ofenziva hrvatske vojske na području na kojem žive srbi poništava međunarodne pregovore (ministar vanjskih poslova ruske federacije Andrej Kozirjev)

I danas nakon dvadeset dvije godine nakon završetka vojno-redarstvene operacije „Oluja” američki ministar obrane James Mattis ističe:

- Proučavajući Oluju, moram naglasiti kako je ona izmijenila tijek povijesti i zbog toga se danas o njoj uči na američkim vojnim školama kao o primjeru dobro pripremljene i provedene vojne operacije.

⁵¹ R. Rakić, B. Dubravica, *Kratak pregled vojnih djelovanja u Domovinskom ratu 1991.–1995.*, str. 281

6. Zaključak

Vojno-redarstvena operacija „Oluja” je bila briljantna operacija Hrvatske vojske i jedinica Specijalne policije MUP-a RH kojom je završio pobjednički rat u Republici Hrvatskoj. Pobjedom u „Oluji” hrvatske Oružane snage onemogućile su provedbu plana srpskih ekstremista o stvaranju velike i jedinstvene te etničke čiste srpske države na prostoru bivše Jugoslavije, sa zapadnom granicom na liniji Virovitica-Pakrac-Karlovac-Ogulin-Karlobag.

Operacijom „Oluja” je vraćen u hrvatski ustavno-pravni poredak cijeli okupirani hrvatski teritorij osim istočne Slavonije, Baranje i Srijema. Nakon pobjede hrvatskih snaga i završetka vojne operacije „Oluja” političko vodstvo pobunjenih Srba na preostalom okupiranom teritoriju na istoku Hrvatske (dio istočne Slavonije, Baranje i zapadnog Srijema) napokon je pristalo da mirnim putem, u pregovorima s predstavnicima hrvatskih vlasti, ispoštuje činjenicu da se i taj teritorij nalazi u međunarodno priznatim državnim granicama Republike Hrvatske.

Operacija „Oluja” spasila je Bihać te omogućila vojnu pomoć BiH, konačni završetak rata u BiH i daytonske pregovore i sporazum. Može se reći da je o ishodu operacije „Oluja” ovisio opstanak Republike Hrvatske u međunarodno priznatim granicama i da bi neuspjeh te operacije za teritorijalnu cjelovitost Republike Hrvatske imao kobne i trajne posljedice. Danas, 22 godine nakon pobjede Hrvatske vojske i jedinica Specijalne policije RH teško je i zamisliti svu dramatičnost odluke o pokretanju operacije „Oluja”, s obzirom na to da Republika Hrvatska vjerojatno nikad više ne bi dobila priliku da okupirani teritorij vrati u svoj ustavno-pravni poredak.

Vojno-redarstvena operacija „Oluja” je ispisala najsajjniju stranicu moderne hrvatske povijesti za koju su najzaslužniji hrvatski branitelji i prvi hrvatski predsjednik dr. Franjo Tuđman.

7. Literatura

1. Gotovina, A. (1996). Napadajni bojevi i operacije HV i HVO“. Knin: Zapovjedništvo zbornog područja Split
2. Gugo, A. (2015). Oluja koju nismo mogli izbjeći. Zagreb: Večernji list d.o.o.
3. Marijan, D. (2009). Oluja. Zagreb: Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata
4. Nazor, A. (2008). Specijalna policija MUP-a RH u oslobodilačkoj operaciji „Oluja“ 1995. Zagreb: Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata
5. Rakić, R., Dubravica, B. (2009). Kratak pregled vojnih djelovanja u Domovinskom ratu 1991.–1995. Zagreb: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Oružane snage RH: Hrvatsko vojno učilište Petar Zrinski
6. Radelić, Z., Marijan, D., Barić, N., Bing, A., Živić, D., (2006). Stvaranje hrvatske države i Domovinski rat. Zagreb: Školska knjiga
7. Bilandžić, D., Cigar, N., Divjak, N., Mesić, S., Tus, A., Žunec, O. (1999). Rat u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini 1991.–1995. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk; Sarajevo: Dani
8. Uredili Lukić, R., Ramet, P.S., Clewing, K. (2013). Hrvatska od osamostaljenja Rat, politika, društvo, vanjski odnosi. Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga
9. Goldstein, I. (2008). Hrvatska 1918-2008. Zagreb: Novi Liber
 - a. Internetski sadržaji:
10. <http://hcz-zu.hr/vojno-redarstvena-operacija-oluja-oluja-bitka-svih-bitaka/>
11. https://hr.wikipedia.org/wiki/Operacija_Oluja
12. <https://vojnepovijest.vecernji.hr/vojna-povijest/hrvatsko-ratno-zrakoplovstvo-u-olujima-sva-djelovanja-protiv-srpske-vojske-krajine-1995-958718>